

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут права

**ЛОКАЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ:
РОЛЬ ГРОМАД ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ**

Матеріали
науково-практичного круглого столу
(м. Суми, 10 травня 2024 року)

Суми
Сумський державний університет
2024

УДК 340(477):342.25

Л73

СКЛАД ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Панкратова В. О. – кандидат юридичних наук, доцент, старший викладач кафедри фундаментальної юриспруденції та конституційного права Сумського державного університету;

Сухонос В. В. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри фундаментальної юриспруденції та конституційного права Сумського державного університету;

Стогова О. В. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри фундаментальної юриспруденції та конституційного права Сумського державного університету

Видання рекомендоване до видання
рішенням вченої ради Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 7 від 21 червня 2024 року)

Локальна демократія: роль громад та органів місцевого самоврядування :
Л73 матер. науково-практичного круглого столу (Суми, 10 травня 2024 р.). –
Суми : Сумський державний університет, 2024. – 58 с.

До матеріалів увійшли тези доповідей та повідомлення викладачів, студентів, учених ЗВО і наукових установ, які брали участь у засіданні Науково-практичного круглого столу «Локальна демократія: роль громад та органів місцевого самоврядування», присвяченого ознайомленню з досвідом країн ЄС щодо децентралізації та впровадження його в Україні, проведеного в межах реалізації освітнього проекту ERASMUS-JMO-2021-HEI-TCH-RSCH-101047645 – «EULOCDEM: Локальна демократія: кращі європейські практики для України», що реалізується за підтримки Виконавчого агентства ЄС з освіти та культури (напрямок – Модуль Жана Моне програми Erasmus+).

**Co-funded by
the European Union**

Підтримка Європейською комісією випуску цієї публікації не означає схвалення змісту, який відображає лише думки авторів, і Комісія не може нести відповідальність за будь-яке використання інформації, що міститься в ній.

Views and opinions expressed are however those of the author (-s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Education and Culture Executive Agency. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

© Сумський державний університет, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
<i>Бабич В. В.</i> ІНКЛЮЗІЯ У ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРАХ.....	6
<i>Басова В. В.</i> ЕЛЕКТРОННІ ПЕТИЦІЇ В УКРАЇНІ.....	9
<i>Вавіло Д. О.</i> ЛОКАЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ: РОЛЬ ГРОМАД ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	11
<i>Гнідаш В. С.</i> БЮДЖЕТ УЧАСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ.....	14
<i>Кліменічева Р. А.</i> ЛОКАЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ: КРАЦІ ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАКТИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	16
<i>Краснянський В. І.</i> МІСЦЕВІ ВИБОРИ.....	19
<i>Кривомаз К. В.</i> БЮДЖЕТ УЧАСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕМОКРАТІЇ.....	22
<i>Лелека С. С.</i> ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ: УСПІШНИЙ ДОСВІД ЕСТОНІЇ.....	25
<i>Лемешенко А. В.</i> ГРОМАДСЬКА АКТИВНІСТЬ ЯК БАЗИС РОЗВИТКУ ГРОМАДИ.....	28

Панкратова В. О.

ЕЛЕКТРОННА УЧАСТЬ ЯК ФОРМА ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН ДО ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ.....31

Прихожай М. В.

МОЛОДІЖНІ РАДИ: ІНСТРУМЕНТ ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ ДО ФОРМУВАННЯ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ.....35

Раскосова А. В.

ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ: ХАРАКТЕРИСТИКА ТА СУЧАСНИЙ СТАН.....39

Рогальнікова Ю. М.

ЕЛЕКТРОННІ ВИБОРИ.....42

Скоблик М. О.

МІСЦЕВІ ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ.....45

Стогова О. В.

ІНСТРУМЕНТИ ЛОКАЛЬНОЇ ДЕМОКРАТІЇ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА.....49

Татарінова К. В.

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ГОЛОСУВАННЯ В УКРАЇНІ.....53

Тригуб О. М.

ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ.....56

Скоблик М.О.

студентка 2-го курсу Навчально-наукового інституту права

Сумського державного університету

ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ

Реалізація конституційного оформлення правовідносин у всіх сферах суспільного життя сприяє зміцненню ефективності законодавчої реалізації та правового порядку, умов і зв'язків діяльності державних органів, визначати та ефективно усувати конституційні ризики. Такий підхід сприяє повній реалізації положень Конституції України, забезпеченню верховенства та прямої дії [1, с. 56]. Важливою умовою демократичної країни є можливість громадян країни звертатися до органів державної влади. Тому велике значення науковці приділяють інституту звернень. В юридичній літературі звернення розглядається як суб'єктивне право, частина правового та конституційного статусу особи та частина системи прямої та представницької демократії.

Водночас, як прямодемократична система, реалізація цього права залежить від ступеня розвитку громадянського суспільства. Відомо, що в Україні воно перебуває на стадії становлення. У період національного розвитку до набуття Незалежності всі сфери суспільства були націоналізовані, внаслідок чого українські громадяни тепер не бажають брати участь у політичних справах, вирішувати основні національні політичні питання країни. Про це свідчила низька явка виборців на виборах. Наприклад, у виборах до Верховної Ради України VII скликання взяли участь лише 49,9 % населення. Це стало найнижчим показником в історії України за часи її незалежності. Низький рівень розвитку громадянського суспільства свідчить про те, що громадські ради при органах влади формуються «зверху донизу», а не ініціюються громадянами [2].

Згідно із статтею 1 Закону України «Про звернення громадян», громадяни України мають право звернутися до органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, медіа, посадових осіб відповідно до їх функціональних обов'язків із зауваженнями, скаргами та пропозиціями, що стосуються їх статутної діяльності, заявою або клопотанням щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів та скаргою про їх порушення [3].

Відповідно до статті 3 цього самого закону, під зверненнями громадян слід розуміти викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги [3]. В свою чергу, пропозиції – звернення громадян з висловленням своїх думок, ідей, пропозицій щодо діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій. Заява – звернення громадянина про надання певної допомоги, пільг, послуг для реалізації їх соціально-економічних, політичних, особистих прав і законних інтересів. Скарги – громадяни повідомляють про порушення їх прав і законних інтересів з боку державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та посадових осіб. Звернення розглядаються

та приймаються протягом одного місяця від дати їх отримання. Водночас, звернення які не потребують додаткового вивчення, розглядаються негайно протягом п'ятнадцяти днів з дати їх отримання.

Стаття 40 Конституції України зазначає, що усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк [4].

На думку кандидата юридичних осіб Бондаренко В. А., в Україні громадяни не мають законодавчої ініціативи. Вона вважає, що необхідно вивчити досвід країн Європейського Союзу і змінити законодавство, щоб громадяни могли звернутись з петицією до Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів на підтримку законопроекту після збору необхідної кількості підписів. [2]. Це реалізовано в Законі «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції [5].

Як зазначає А. Коструба, безперечно, право на звернення до компетентних органів державної влади за захистом порушеного права нерозривно пов'язане з суб'єктивними матеріальними правами принаймні у двох аспектах: по-перше, воно впливає з порушенням суб'єктивного права або з оскарженням іншої особи, по-друге, звернення за захистом права визначається характером порушеного або оспорюваного матеріального права, змістом і метою, що в основному визначається його захистом [6, с. 99-100]. Однак можна запропонувати альтернативне тлумачення права на звернення. На думку Н. Чубохи, право – це спосіб і засіб реалізації та досягнення благ, гарантія досягнення цих правових результатів, певна мета, якого полягає в конкретних правовідносинах [7, с. 59].

Отже, із наведеного вище матеріалу, можна зробити такий висновок, що звернення громадян – це простий спосіб для людей висловити свої думки, пропозиції, скарги та прохання до органів влади, підприємств, організацій та посадових осіб. Як громадянин, ви маєте право впливати на те, як управляється

держава і як захищаються ваші права. Національне законодавство про звернення громадян відповідає Конституції України та Закону України «Про звернення громадян», але є також положення, які потребують врегулювання відповідно до європейського законодавства. Конституційні права саме на звернення є частиною політичних прав і разом з іншими конституційними правами й свободами є одним з правових засобів, за допомогою яких може бути реалізовано верховенство права і принципи демократичної держави.

Література:

1. Єсімов С. Реалізація конституційного оформлення правопорядку в умовах наявності конституційних ризиків. *Соціально-правові студії*. 2019. № 3. С. 52–57.
2. Бондаренко В. А. Звернення громадян України: конституційно-правовий вимір. *Соціально-правові студії*. 2020. № 3, 9. С. 56–62.
3. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР : станом на 31 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text> (дата звернення: 27.04.2024).
4. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 27.04.2024).
5. Про внесення змін до Закону України "Про звернення громадян" щодо електронного звернення та електронної петиції : Закон України від 02.07.2015 р. № 577-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/577-19#Text> (дата звернення: 27.04.2024).
6. Коструба А. В. Теоретичне розуміння системи правових форм захисту корпоративних відносин. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2018. Т. 25, № 1. С. 97–119.
7. Чубоха Н. Ф. Співвідношення інтересу та суб'єктивного цивільного права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 4. С. 56–59.